Єднаймося в Просвіті!

ГАЛИЦЬКА ПРОСВІТА

Та не однаково мені,
Як Україну злії люде
Присплять , лукаві, і в огні
Її, окраденую, збудять…

Тарас ШЕВЧЕНКО

45 (460)
7 листопада
2013 р.

Тижневик “Галицька Просвіта” * Засновник – Івано-Франківське ОО ВУТ “Просвіта” ім. Т. Шевченка * Свідоцтво – ІФ № 521 від 15.06.2004 р. * Шеф-редактор – Степан Волковецький * Головний редактор – Богдан Вівчар * Літературний редактор – Ірина Шумада * Верстка – Марія Дзебчук * Набір – Наталія Дяченко * Друк – КП фірма “ЛІК” * Тираж – 2000 примірників * Замовлення – № 1049 * Наша адреса: 76018, м. Івано-Франківськ, вул. М. Грушевського,18 * тел. (0342) 75-05-86, * тел./факс (03422) 2-38-67 * e-mail: oblasna-prosvita@ukr.net * http://uaprosvita.if.ua/ * Наші реквізити: Р/р 26003300012896 в ПАТ “Ідея Банк” МФО 336310, код 04929075. * За зміст і достовірність інформації у рекламі відповідає рекламодавець * Редакція не завжди поділяє позицію авторів публікацій і подає матеріали для дискусії * За точність викладених фактів відповідає автор * Редакція застерігає за собою право редаґувати і скорочувати матеріали * Листування з читачами – тільки на сторінках газети

КОЛОНКА РЕДАКТОРА

ТВОРИТИ ДЕРЖАВУ ЗАНОВО

Сьогодні за радянським календарем мало б бути велике свято – річниця більшовицького перевороту у північній столиці Російської імперії – Петрограді. Міста і села – в кумачі, велелюдні походи вулицями і майданами людей із розданими під розписку портретами членів політбюро, плакатами і лозунґами… А потім – застілля із пайкового набору продуктів, асортимент яких залежав від спритності й пробивності профкому.

І в тій ейфорії веселості небагато замислювались над тим, що насправді для українців це не свято, а тризна за волею, свободою, державністю. Це день найбільшої після Переяслава трагедії українського народу. Бо з того трагічного листопада 1917-го починається найтяжче сходження України на свою Голгофу. Розтерзана нав’язаною Москвою громадянською війною, принижена соціально і духовно розкуркуленням і нищенням Церкви, доведена до канібалізму голодомором 1932–1933 років, обезголовлена знищенням української еліти і політичними репресіями 1937–1938 років, вигоріла й вимордована у пеклі німецько-радянської війни, вона, здавалося б, уже ніколи не підніметься до національного державницького буття, до визвольного чину. І все ж – піднялася. ОУН–УПА постали проти окупації і поневолення і впродовж десятиліття боролися за волю, демонструючи незломлену потугу українського народу до своєї незалежної держави. Цю боротьбу продовжили шістдесятники наближаючи своїм героїчним чином проголошення Акту Незалежності України.

На жаль, патріотичним поривом українців скористалися чужинці. Ті, що були при владі. Мімікруючи, вони радянську модель державності й управління трансформували у нібито українську. Натомість пограбували народ ваучерною приватизацією, розпаюванням колективної власності, позбавленням найбідніших соціальної захищеності.

І в такому стані українці уже два десятиліття. Триматися Росії, себто Митного союзу, це і далі зберігати оте соціальне, духовне, моральне безправ’я, в якому вмирають наші останні надії. Йти в Європу, добиватися підписання Угоди про асоціацію з ЄС – це відкривати дорогу у майбутнє.

Так, нам доведеться будувати державу заново. Але із європейським правом, демократією, із європейськими стандартами життя. Вони не впадуть нам із неба і не утвердяться завтра. Та якщо ми виберемо цей шлях і підемо цією дорогою, то врешті-решт сягнемо великої мети. І зможемо сказати тим, хто прийдуть після нас: Ми чесно йшли, у нас нема зерна неправди за собою. І для цього маємо змусити владу попри все підписати Угоду про асоціацію з ЄС. Іншого не дано. Інше – це повернення в радянщину.

Богдан ВІВЧАР

ІНТЕРВ’Ю З ПРИВОДУ

9 листопада ми відзначаємо День української писемності та мови. Вже склалася традиція у цей день писати Всеукраїнський диктант. Це своєрідний конкурс з української мови, який дістав ім’я його засновника Петра Яцика. На цей раз диктант буде проведений 11 листопада. Отож XIV Міжнародний конкурс розпочнеться на Житомирщині. А сьогодні – розмова з головним меценатом, шанувальником української мови Володимиром Загорієм.

ВОЛОДИМИР ЗАГОРІЙ: «ЦЕ НАША ЗАСАДНИЧА ІДЕЯ…»

С. К.: Чому саме Житомирщина і яким буде відкриття конкурсу?

В. З.: Така традиція. Кожен мовний марафон ми врочисто відкриваємо в іншому куточку України. Це мовби запалювання символічного олімпійського вогню. Попередні конкурси ми розпочинали в Києві, на Черкащині, Волині, Львівщині, Кіровоградщині, Запоріжжі, Буковині, Чернігівщині, в Криму, на Миколаївщині, Закарпатті, Дніпропетровщині, Рівненщині. В такий спосіб кожна область одержує шанс для своєрідної самопрезентації. Адже на урочистості з приводу закриття мовного турніру в театр імені Івана Франка (це відбувається щороку в середині травня) з’їжджаються не тільки переможці та його призери, а й ті, хто вдома давав йому старт – керівники освітянських органів області, а також її найкращі юні таланти. Мистецьку частину дійства, як правило, забезпечують силами тієї ж області. Вона має шанс показати свої таланти зі столичної сцени.

С. К.: Петро Яцик, ініціатор цього проекту, був оптимістом. Він був переконаний у потрібності конкурсу з української мови для молодих і вірив, що насамперед найменші мають змагатися в ньому. Чи виконав конкурс свою найважливішу функцію – підносити престиж рідної мови?

В. З.: Важливий момент: саме такий мовний турнір і саме в такому форматі ініціював не філолог і не освітянин, а бізнесмен. Очевидно, він побачив у такому сценарії якісь важливі моменти. А ці важливі моменти, вважаю, по-перше, масовість і масовість; по-друге, дух змагальності, по-третє, втішання юних амбіцій поважними фінансовими нагородами. До речі, саме останнє і викликало спочатку шквал критики на адресу мецената: мовляв, цей заморський пан псує наших дітей грошима. Вони самі мають вивчати мову з патріотичних міркувань. Але Яцик був чоловіком із характером, а тому твердо стояв на своєму: в Україні нема жодного серйозного еквівалента виміру нагороди. Всі вручають переможцям блискучі картони з печатками. А переможця треба чимось переконати, що його перемога справді значна, важлива не тільки для нього. Тому школярі й студенти, які здобудуть перемогу на загальнонаціональному рівні, мають одержувати на додачу до дипломів та бібліотечок серйозні грошові премії. Дитина має зрозуміти: якщо за знання української мови платять чималі гроші, то, виходить, українська – це не менш важливо, ніж англійська, фізика чи інформатика…

(Чит. стор. 2)

«МОЛОДА ПРОСВІТА»: КІНО І ПРАВО

МАНДРІВНИЙ ФЕСТИВАЛЬ

З **5 до 15 листопада** в рамках Мандрівного фестивалю документального кіно про права людини «Docudays UA» в Івано-Франківську, організатором якого є обласна організація «Молода Просвіта», пройде ряд правопросвітницьких заходів, а також традиційні покази документальних фільмів українського та світового кінематографа.

Діє пересувна **виставка «Кожен має право знати свої права»**, яка містить 23 стенди з інформацією про походження прав людини, людську гідність, основні ознаки прав людини, заборону дискримінації, критерії допустимості обмежень прав людини, демократію, правову державу і зміст стандартів окремих прав та свобод. Виставка відкрилася у холі облдержадміністрації, потім «мандруватиме» закладами освіти.

11 листопада о 13.15 в аудиторії ПНУ імені Василя Стефаника (вул. Галицька, 201) розпочнеться **лекція «Ти і міліція: як діяти, щоб не стати жертвою міліцейського свавілля»**.

12 листопада о 12.20 студенти Університету права імені Короля Данила Галицького переглянуть стрічку Мандрівного фестивалю і дискутуватимуть про стан дотримання прав людини в Україні.

12 листопада о 18.00 у кінотеатрі «КіноБум» (ТРЦ «Велес», вул. Вовчинецька, 225а, 3-ій поверх) відбудеться **перший день показів документального кіно**.

13 листопада о 16.00 у холі театру кіно «Люм’єр» відбудеться **прес-конференція** гостей Мандрівного фестивалю – режисерів Володимира Тихого, Сергія Андрушка, журналістки Наталії Соколенко, народного депутата Андрія Шевченка. Показ документального альманаху «Відкритий доступ» (Україна) розпочнеться о **17.00.**

14 листопада о 18.00 покази Мандрівного фестивалю продовжаться у книгарні «Є» (вул. Незалежності, 31, 4-ий поверх). До уваги глядачів буде представлене українське кіно «Мрія», картини «Ромська мрія» (Україна), «Як ми зіграли революцію» (Литва) та відбудеться дискусія.

15 листопада відкриються шкільні кіноклуби, де діти переглянуть фільми «Розмови на серйозні теми» (Литва), «Абетка» (Німеччина), та «Перукарська воля» (Шотландія).

– Ми прагнемо, крім ознайомлення глядачів із картинами світової документалістики, розширити розуміння основних прав і свобод людини, – зазначає голова ОО «Молода Просвіта» Євгенія Бардяк. – Адже перш ніж будувати правову і демократичну країну, треба навчитися відстоювати власну гідність.

Теодор ДРОВНИЧ

СЕСІЇ РАД

15 ЛИСТОПАДА – 25-та СЕСІЯ ОБЛАСНОЇ РАДИ

Розпорядженням облради вирішили скликати 25-ту сесію обласної ради 15 листопада о 10 годині в залі засідань обласної ради (IV поверх) із таким порядком денним:

1. Про звіт голови Івано-Франківської обласної ради за період з 1 грудня 2012 року по 1 листопада 2013 року.
2. Звіт постійної комісії обласної ради з питань освіти і науки.
3. Про затвердження звіту щодо виконання обласного бюджету за дев’ять місяців 2013 року.
4. Про внесення змін до обласного бюджету на 2013 рік.
5. Про затвердження реґіональної цільової програми сприяння розвиткові громадянського суспільства в Івано-Франківській області на 2014–2015 роки.
6. Про підсумки виконання програми соціально-економічного та культурного розвитку області за перше півріччя 2013 року.
7. Про хід виконання Програми розвитку освіти Івано-Франківщини на 2008–2015 роки.
8. Про представлення до нагородження Почесною грамотою, Грамотою Верховної Ради України та Цінним подарунком Голови Верховної Ради України.
9. Майнові питання.
10. Інші питання.

ВІДЗНАЧЕННЯ

ШАНА І УРОК

В Івано-Франківську відбулися урочистості з нагоди 95-ої річниці проголошення Західноукраїнської Народної Республіки

Урочистою ходою в супроводі муніципального духового оркестру івановранківці прийшли до пам’ятника діячам ЗУНР. Представники обласної і міської влади й народні депутати поклали вінки до пам’ятника. Священики українських Церков освятили меморіальну дошку уряду ЗУНР, яку встановили на будинку правосуддя.

Ідея волі рідної землі була головною зброєю українців, зазначали промовці. Перший заступник голови обласної ради Олександр Левицький назвав Листопадовий зрив епохальною подією, яку творили січові стрільці на чолі з Дмитром Вітовським. Він закликав усіх відділяти зерно від полови, брехню – від правди, маніпуляції і підлість правлячої верхівки – від справжніх інтересів української нації. Саме їх ми і повинні захищати.

Заступник голови облдержадміністрації Роман Іваницький зазначив, що керівники ЗУНР є світочами в тому, як боротися за волю і свободу. А нині найголовніше – об’єднатися, щоб будувати державу, про яку мріяли творці Листопадового зриву.

Народний депутат України Олександр Сич, виступаючи перед громадою, нагадав вислів давніх греків: історія – вчителька життя. На його переконання, святкуючи ті чи інші дати, слід не тільки віддавати шану минувшині, а й вчитися і не повторювати історичних помилок.

Голова ОО ВУТ «Просвіта» Степан Волковецький нагадав, що утворена Листопадовим чином патріотів ЗУНР відразу стала суб’єктом міжнародної політики. І якби ми змогли тоді утвердити свою державність, то ми давно були б у Європі. Та історія дає нам шанс здійснити це у нинішній час. С. Волковецький зачитав звернення громадських організацій краю, зініційоване «Молодою Просвітою» до Президента щодо підтримки євроінтеґрації України. Його одностайно підтримали учасника віча.

Промовці закликали брати приклад із наших попередників, аби збудувати українську Україну.

* * *

1 листопада в Центрі патріотичного виховання ім. С. Бандери відбулася урочиста академія з нагоди 95-ої річниці Листопадового зриву і створення ЗУНР, яку підготували вихованці учнівського об’єднання «Я – громадянин!» під керівництвом заступника директора Мирослава Нагірного.

Учні школи-ліцею № 23, гімназії № 2, студенти ПНУ ім. В. Стефаника слухали стрілецькі пісні у виконанні самодіяльного народного аматорського хору політв’язнів і репресованих Народного дому № 1 «Золота заграва», більшість учасників якого є членами ОУН (керівник – Богдан Парумба).

Про героїчний чин січового стрілецтва говорив голова обласного Проводу ОУН Зіновій Остап’як. Серед ряду важливих документів тих часів студенти-історики з учнівської організації «Я – громадянин!» озвучили цікаві факти із чину родини Остап’яків, яка боролась за Україну.

Завершив урочисту академію дует вихованців ЦПВ ім. С. Бандери – лауреатів міського конкурсу патріотичної пісні «Червона калина» у складі Олексія Мисаковського і Марії Тимчук (керівник – Г. Кейван).

Наш. кор.

ІНТЕРВ'Ю З ПРИВОДУ

ВОЛОДИМИР ЗАГОРІЙ: «ЦЕ НАША ЗАСАДНИЧА ІДЕЯ...»

(Закінчення. Поч. на 1 стор.)

С. К.: А чи заохочують якось учителів, чиї учні стають переможцями?

В. З.: Це дуже важливий момент. Усі вчителі, чиї вихованці одержують премії, також виходять із ними разом на сцену і теж одержують нагороди. І це дуже зворушливе видовище: вчитель вітає свого учня, а учень – учителя. Неодноразово ми подавали клопотання до міністерства освіти, щоб нагороджувати цих учителів відповідними званнями, але... У міністерстві – особливо ж на нинішньому етапі – свій погляд на те, хто заслуговує, а хто не заслуговує таких звань.

С. К.: На Вашу думку чим це зумовлене?

В. З.: Ми не даємо міністерським чиновникам усе судити й рядити, як їм заманеться. Як це бачимо, наприклад, в олімпіадах, де високий рівень корупції. У нас усе контролює громадськість. Маємо авторитетне журі, очолюване директором Інституту української мови Павлом Гриценком. Маємо опікунську раду, до якої входять такі авторитетні люди, як академіки Ярослав Яцків та Микола Жулинський, письменник і дипломат Юрій Щербак, Герой України Дмитро Павличко, голова ВУТ «Просвіта» Павло Мовчан, Шевченківські лауреати Григорій Гусейнов, Любов Голота, Дмитро Іванов. Маємо координаційну раду конкурсу, яку очолює виконавчий директор Ліґи українських меценатів Михайло Слабошпицький, який ще з Петром Яциком розробляв саме такий сценарій патріотичного мовного марафону. Маємо наглядову раду, котру очолює непоступливо принципова в мовних питаннях Ірина Фаріон. Ще важливий момент: усі ці органи не тільки контролюють проходження тестувань учасників конкурсу, усі фінансові питання, а також контролюють одне одного.

С. К.: Ви говорите про школярів, а в конкурсі ж беруть участь і студенти, і учні профтехосвіти?

В. З.: А ще ті, хто навчається у військових закладах міністерства оборони. Починався наш турнір 2000-го року тим, що в ньому брали участь тільки школярі. А вже далі до нього охоче приєдналися й виші, й профтехосвіта, а потім міністр оборони видав наказ про те, що до конкурсу долучаються представники Збройних сил України. Відтоді трохи в іншому часовому коридорі розгортаються етапи дійства конкурсу військових людей. Тому на сцені в театрі імені Івана Франка серед «іменинників», які одержують виборені в турнірі нагороди, бачимо й людей у військовій формі.

С. К.: Ми тільки побіжно торкнулися теми винагороди. Звідки беруться гроші для проведення конкурсу?

В. З.: Про це вам особливо докладно, оперуючи цифрами й десятками імен, розповів би виконавчий директор Ліґи Михайло Слабошпицький. Маючи широкі зв'язки в діаспорі (він свого часу був головою секретаріату Української всесвітньої координаційної ради), він не розгубив, а, навпаки, примножив їх упродовж двох десятиліть, він багато сил докладає для формування бюджету турніру. Чимало грошей іде нам звідти. Під ім'я конкурсу і під ім'я одного з його натхненників, Яцикового соратника, – Слабошпицького. Звичайно, чимало коштів організовуємо ми й тут, на місці. В останньому конкурсі ми мали понад півтора десятка премій, які встановили зі своїх коштів народні депутати.

С. К.: А що держава?

В. З.: Жодного разу ми не мали – та й не прохали в держави – жодної копійки. Все відбувається меценатськими коштами. Лише кілька років тому 14 наших переможців почали одержувати президентські стипендії. Всього ж у конкурсі винагороди мають майже тисячу переможців і призерів різних рівнів.

Дмитро Табачник, опосівши міністерське крісло, пояснював: «міністерство не має ресурсів для того, щоб фінансувати два аналогічні конкурси: імені Яцика та імені Шевченка». Другий конкурс він ініціював для того, щоб торпедувати ним перший. Так от: по-перше, Табачник дезінформував публіку, не зізнавшися в тому, що міносвіти конкурс імені Яцика не фінансувало. До того ж, це конкурси не аналогічні. У нас, як уже мовилося, це змагання з державної мови для піднесення її соціального престижу, а Табачників конкурс імені Шевченка – це вельми розмита специфіка. Тут і мови та літератури національних меншин, і начебто щось трошки українське...

С. К.: Ви не називали численні імена меценатів конкурсу. Як знаходите цих благодійників?

В. З.: Загалом маємо постійне ядро меценатів проекту. Звичайно, за чотирнадцять років відбулося всякого. Вже немає серед живих тих, хто разом із нами починав конкурс, виплачуючи свої премії переможцям. Це представники політичної еміґрації, які після Другої світової війни поселилися в США та Канаді. Серед них – Мар'ян Коць, Святослав Ключник, Мирослав Малецький, Богдан Бігус, Левко Бабій, Марія Фішер-Слиж, Тетяна Симиренко – я не можу не навести при такій нагоді ці славні імена українських благодійників, які фінансово підтримували взагалі всі важливі національні проекти. До речі, в діаспорі є прекрасна благородна традиція: замість квітів на могилу дорогої людини пожертвувати гроші на якусь богоугодну справу. Неодноразово нам на конкурс приходили суми зі США, Канади, Австралії з довгим переліком імен людей, які дали свої пожертви. На кожному дипломі, який ми вручаємо, зазначені ці імена.

Коли ми виголошуємо подячні слова меценатам марафону, то цей почесний перелік починаємо саме із Союзу українок Австралії (голова – Галина Касіян, секретар – Валентина Домазар), Крайова управа ветеранів дивізії «Галичина» Австралії (голова – Теодосій Андрушко), Фундація імені Івана Багряного у США (президент – Галина Воскобійник, скарбник – Олексій Коновал), меценат із Торонто Леонід Ліщина, який є абсолютним нашим рекордсменом – він давав поважні пожертви на всі чотирнадцять конкурсів. А поряд з ним незмінні благодійники також із Торонто – Роман Колісник, Олександр Харченко, Андрій Коморовський, Тамара Яровенко, Микола Латишко, Ілля Яремчик із канадського Тандер Бея, Оля і Юрій Татарки, Наталя і Петро Буняки (зі США), Леся Ткач (знана в літературі під псевдонімом Леся Богуславець із Австралії).

Загалом же переважна більшість меценатів дійшла з нами аж до чотирнадцятого року його існування. Повіривши у його важливість на початку, вони не розчарувалися в ньому.

С. К.: На закриття конкурсу в театрі у вас збирається «зоряна публіка»...

В. З.: У день офіційного закриття мовного марафону і вручення найпрестижніших його нагород (а їх маємо щоразу до сотні) у театрі імені Франка на сцену для привітань і вручень премій та цінних подарунків виходять найвідоміші люди України. Це – наша принципова засаднича ідея: такий захід має відбуватися не в скромному патріотичному ґето, а серед тих людей, які є гордістю нації. Якщо деякі патріотичні українські організації і сьогодні, на початку третього тисячоліття, після двох десятиріч нашої державної незалежності, існують мовби в глибокому підпіллі, де скромненько «каганцюють», то ми виходимо на світло дня, виводимо тих, кого сміливо можна назвати завтрашнім днем України, у світло юпітерів і кажемо: «Ось він, юний український патріотизм, національний інтелект. Україно, пишайся! У тебе прекрасне майбуття, бо ти маєш таких дітей!». Взагалі це бентежне відчуття: бачити, як на сцену театру підіймаються розумнолиці юнаки й дівчата, слухати їхні щирі й розумні слова. Ось він – генофонд нації. Та ж не може бути третьорядною держава, котра має таку молодь. Вона просто приречена стати в усіх розуміннях повноцінною й успішною. Ми вже скоро побачимо цю благовісну зміну еліт, яка ознаменує початок руху України по висхідній.

С. К.: Переможці й призери всіх етапів мовного марафону одержують у подарунок бібліотечки. Що за книжки там?

В. З.: Це історичні видання, книжки з історії української культури, найкращі художні твори найвідоміших наших письменників. Учителі й студенти у травні одержали прекрасну серію книжкових видань бібліотеки «День», а в ній і щойно видану тоді «Бронебійну публіцистику». Нинішнього року вони матимуть уже й «Підривну літературу», щойно оприлюднену газетою «День». На моє глибоке переконання, ці книжки повинен не тільки знати, а й мати в своїй особистій бібліотеці кожен інтеліґентний українець. Вони доконче необхідні в кожній школі. Всі ці тексти треба уважно студіювати й глибоко засвоювати. Вони сприяють творенню нації, лікуванню постколоніальних травм. Книжка – активна дійова особа нашого конкурсу. Як і вчитель чи меценат.

Ми віримо в успіх нашої справи. Ми бачимо його.

Інтерв'ю взяла ***Світлана КОРОНЕНКО***
(Подано зі скороченням)

ЗАСТЕРЕЖЕННЯ

ТІЛЬКИ РАЗОМ!

Уряд М. Азарова 19 лютого 2013 р. подав до Верховної Ради України законопроект 2342, який надає содомістам (збоченцям) особливі права й переваги перед іншими громадянами (зміна статті 2 Кодексу законів про працю). Отож згідно закону, якщо навіть у церкві буде сказано, що содомізм – це гріх, а також якесь інше слово, яке содоміст вважатиме дискримінаційним, він може подати в суд.

Ми повинні розуміти, що закон, який насаджує зло, суперечить вірі українського громадянина, не дійсний, не може виконуватись, як це було за часів перших християн, незважаючи на переслідування, так вважає Бурштинське МО ВУТ «Просвіта» ім. Т. Шевченка. У Зверненні до народних депутатів, місцевих депутатів усіх рівнів, до національно-демократичних партій і організацій, громад міських і сільських, до кожного громадянина України просвітяни вимагають, аби був ухвалений закон, який би допомагав цим нещасним людям-содомістам вилікуватися і стати нормальними.

Але це не перший злочин проти моралі українського народу. Ще раніше «славнозвісний» міністр освіти Табачник запровадив до шкільної програми зі світової літератури для читання твори авторів, які проповідують сатанізм, – Джоан Ролінґ, Стефані Маєр (про вампірів, про зневагу до Пресвятої Євхаристії, культ демонів), Дена Брауна, Сюзанни Колінз (про полювання на людей) та інших. Науковці довели, що у всій цій літературі діє закодований сатанізм.

Просвітяни впевнені, що нас хочуть знищити не тільки духовно. Вже розпочався розпродаж землі. Компанія із Саудівської Аравії купила 29 тисяч гектарів українських чорноземів. Це злочин проти українського народу! Рано чи пізно земля буде повернена, а винні – покарані. Геть від влади ворожих, тупих, жадібних кретинів, що на доларові папірчики обмінюють українську землю, зрошену кров'ю покоління українців, які боролися з окупантами за цю землю.

Автори звернення просять скеровувати протести Президенту, прем'єр-міністру, у Верховну Раду проти ухвалення згаданого законопроекту і проти розпродажу землі. Скористайтесь своїм конституційним правом (стаття 40). Тільки ініціативні й свідомі громадяни побудують сильну і заможну державу.

Тільки разом зупинимо демонізацію влади і розпродаж землі.

Орест ЧАЙКІВСЬКИЙ,
голова Бурштинського МО ВУТ «Просвіта» імені Тараса Шевченка

БОЛЮЧА ПАМ'ЯТЬ

МИ ПРОСТО ЙШЛИ ЗА ВОЛЮ

Пригадайте собі давні дні.
Порада апостола Павла

...Кажуть, час лікує. Можливо, так. Але не всіх. І не все. Бо нема тих ліків, які б загоїли криваво-духовні рани пам'яті... Не вб'є ту зранену пам'ять швидкоплинна течія часу...

* * *

...Січень 1942-го. Село Стопчатів на Гуцульщині. Село вирувало. Кипіло бурхливими пристрастями, якими запалила горян вістка: з далеких льодово-холодних сибірських закапелків – аж з-під Красноярська, що на Єнисеї, – до рідного села повернулася з двома дітьми **Параска Котлярчук.** Люди не вірили у цю вість: Неймовірно! Подолала тисячку безкраїх снігових просторів?!. Та ще й у це воєнне веретище, задубіле від крові, поту і сліз?!. Не вірили горяни. Бо знали, що звідтам – з того зауральського світу до села з тих односельчан, яких більшовицька влада «ощасливила» запроторенням на висилку ще у 1939–1941 роках, ніхто не повертався....

Тож мало не все село воліло побачити на власні очі Параску Котлярчукову. І старі, й малі стопчатівці спішили до її старого родового гнізда, щоб на власні очі побачити жінку з дітьми, що повернулася з «того світу».

* * *

...Параска Котлярчук із двома дітьми була вивезена зі Стопчатова до Сибіру якраз напередодні німецько-радянської війни – 20 травня 1941 року. Це була люта помста більшовиків за чоловіка – активіста ОУН, якому вдалося уникнути арешту й піти у підпілля. У ті передвоєнні роки з колишніх «східних кресів», «визволених» від польського панування Червоною армією, на далекі чужинецькі «просторы родины чудесной» насильницьки виселяли сотні тисяч родин – членів різних українських патріотичних організацій, товариств, членів ОУН та інших партій. Опричники НКВД, виконуючи рішення ЦК ВКП (б) про «очищення» «визволених» теренів від контрреволюційних елементів, у першу чергу, від націоналістичного активу ОУН, проводили масові операції з арештами й виселеннями «неугодных», «неблагонадежных», «украинских буржуазных националистов».

За офіційними (звісно, неповними) даними після «золотого вересня» 1939 р. лише по осінь 1940 р. з території Західної України та Західної Білорусі депортували 312 тисяч сімей, цебто – 1 млн. 173 тис. 170 осіб – українців, білорусів, поляків, євреїв.

Жахаючі факти: лише влітку 1941 року у зв'язку з початком німецько-радянської війни у в'язницях Львова, Станіслава, Тернополя, Дрогобича, Луцька та інших галицько-волинських міст розстріляли, за неповними даними, близько семи тисяч громадян. Більшість із них так і не довідалися про свою справжню провину...

* * *

...Як оповідав 18 січня 1942 року часопис Коломийської округи «Воля Покуття» (відповідальний редактор – Яким Христич), у селі Стопчатові у ті зловісні передвоєнні роки були арештовані й розстріляні в застінках НКВД: **Петро Ясінський, Михайло Бойчук, Василь Яцко, Михайло Заячук, Юрко Грекул, Юрко Іванюк...**

Одночасно були вирвані з рідних осель і запроторені у зауральські нетрі: з Березова родина Кицелюків – 4 особи, Малковичі, Урбановичі – жінка і четверо дітей, Ясінські з Ковалівки, три родини з Ключева Великого та багато інших...

Параска Котлярчук, набідувавшись-нагарувавшись із малими дітьми, долаючи біль і неймовірні страждання зуміла вирватися з сибірського пекла й повернулася до рідного порога. Інші пішли у безвість. Або загинули у катівнях НКВД і таборах ҐУЛАҐу.

* * *

...Лише майже через 60 літ із розсекречених документів стала відомою доля стопчатівців, заарештованих у 1940–1941 роках. Отож,

Петро Іванович Ясінський, 1904 р. н., селянин. Заарештований 6 грудня 1940 р. як керівник підрайонного проводу ОУН. Військовим трибуналом 12-ої армії Київського особливого військового округу 5 травня 1941 р. був засуджений до розстрілу.

Де патріот зустрів свою останню мить – у Дем'яновому Лазі чи у глиняних копальнях коло Умані, куди НКВД загнав у тупик вагони з галичанами під час панічного відступу під натиском німецьких військ і де вчинив масові розстріли, – невідомо. Реабілітований 27 травня 1997 року.

Того ж травня 1941 р. за таких же обставин були розстріляні:

Станичний ОУН у Стопчатові селянин **Василь Михайлович Яцко,** 1915 р. н., заарештований 12 лютого 1941 р. і засуджений тим же зловісним військовим трибуналом тієї ж 12-ої армії, що дислокувалася на теренах Прикарпаття (а військовий трибунал – у м. Станіславі), – до розстрілу. Реабілітований 27 травня 1997 р.

Касир лісопильного заводу **Юрій Ілліч Іванюк,** 1913 р. н., заарештований НКВД 12.02.1941 р. і звинувачений у тому, що навчав членів ОУН військової справи. Розстріляний за вироком в/т 12-ої армії. Місце поховання невідоме. Реабілітований.

Михайло Федорович Бойчук зі Стопчатова, 1908 р. н., робітник лісопильного заводу; був заарештований 12.02.1941 р. як станичний ОУН і засуджений до розстрілу 5 травня 1941 р. Реабілітований 25.07.1997 р. Місце поховання невідоме.

До 10 років позбавлення волі з конфіскацією майна були засуджені активісти-патріоти зі Стопчатова:

Михайло Михайлович Заячук, 1910 р. н., завідувач клубу, який був заарештований 13.02.1941 р. за те, що переховував зброю і вивчав літературу антирадянського змісту. Яка доля спіткала його згодом – невідомо. Реабілітований 09.02.1993 р.

Юрій Юрійович Грекул, 1915 р. н., робітник лісопильного заводу, заарештований 12.02.1941 р. як член ОУН, вивчав літературу націоналістичного змісту. Реабілітований 26 травня 1997 року. Подальша доля невідома.

Всі ці патріоти-оунівці, як зазначалося вище, були приречені на смерть військовим трибуналом 12-ої армії КОВО. З Прикарпаття з початком війни вона відступала на схід. У межиріччі Південний Буг і Синюха (в околицях Умані–Первомайська) 12-а армія Південно-Західного фронту була оточена німецько-фашистськими військами і на початку серпня 1941 року була фактично знищена. Її недобитки у сумнозвісному таборі військовополонених, що в народі прозвали «Уманською ямою», загинули. До речі, у тому ж межиріччі разом із 12-ою армією загинула й пропала безвісти більшість станіславського партійно-радянського активу, який відступав на схід разом із цим військовим формуванням.

* * *

...Як склалася доля виселенців-мучеників зі Стопчатова, Березова, Текучі, про які ми згадали у цій сумній оповіді? Десь загубилася у невідомості. Але їхні односельці-патріоти продовжували боротьбу за волю України. Серед них і ті, що з роду Урбановичів. Згодом і вони були репресовані, присуджені на ув'язнення у таборах і до каторжних робіт.

Шлях самопожертви і відданості національній справі пройшли дівчата із Урбановичів.

Галина Василівна Урбанович, 1930 р. н., із Березова Середнього, у 1949 р. навчалася у 10-му класі у Коломиї. Під підпільним псевдо Завзята була членом молодіжної організації «Воля або смерть». Заарештована 25.05.1949 р. і військовим трибуналом військ МВС Станіславської області була засуджена на 25 років позбавлення волі. Реабілітована 30 грудня 1991 року. Гадаю, історики ще напишуть полум'яну нигу про юнку Галину Урбанович і її товаришів із організації «Воля або смерть».

На 25 років ув'язнення той же військовий трибунал 26.09.1950 року засудив розвідницю станичної ОУН із Березова Середнього **Ганну Іванівну Урбанович,** 1929 р. н. Реабілітована 16.02.1993 р.

А зв'язкова УПА **Розалія Петрівна Урбанович** із Березова Середнього 1927 р. н., псевдо Калина, відбувала 10-літнє покарання за вироком того ж військового трибуналу від 18.10.1946 р. Реабілітована 20.11.1991 р.

* * *

...Вони йшли на муки, на смерть в ім'я волі, в ім'я Батьківщини – України. І коли сьогодні пам'ять вимальовує у нашій уяві їхні образи й імена, мимоволі чуємо Шевченкові пророчі слова: «Ми просто йшли, у нас нема зерна неправди за собою».

Володимир МОРОЗЮК, *член НСПУ і НСКУ*

ЗУСТРІЧІ

ДУХОВНІ БЕСІДИ

Просвітяни обласного центру, Бурштина й Тлумаччини зібралися минулої неділі у Народному домі «Просвіта» з надією глибше пізнати історію рідного краю. Зустріч почалася з молитви «Отче наш», яку майстерно виконали тріо семінаристів із Теологічної академії (П. Ців'юк, Р. Захарчишин, А. Магас). Із доповіддю на тему «Молитовна пам'ять та духовність Слуги Божого Андрея» (31 жовтня минула 69-та річниця його смерті) виступив кандидат історичних наук, доцент ПНУ та ІФТА Олег Егрешій. Після цього виступу гурт «Молода Просвіта» з Бурштина (керівник – Віталій Грицюк) виконав пісні на релігійну та історичну тематику.

Член Правління ОО ВУТ «Просвіта» ім. Т. Шевченка Б. Борович виступив на тему «День державності на західноукраїнських землях. 95 років Листопадового зриву». Історичну розповідь продовжили семінаристи піснями на патріотичну тематику.

А потім автор книжки «Петрів у часи жорстокого століття» М. Гачинський розповів присутнім, що спонукало його до праці над забутою в Україні історичною темою – про виселення галичан у концентраційні табори в часи воєнного лихоліття 1914–1918 років і насильство зайд як зі сходу, так і з заходу. Найбільше матеріалу дала йому бібліотека ім. В. Стефаника у Львові та зустріч із виселенцями, які повернулися з Австрії на рідну землю. В книжці автор описав депортацію як на «захід», так і на «схід» після війни 1941–1945 рр. (чит. «Галицьку Просвіту», ч. 43 за 24.10.2013 р.)

Про потребу історичного висвітлення трагічної історії Галичини доповнив автор цих рядків. Слово подяки авторові книги висловили заступник голови ОО ВУТ «Просвіта» П. Арсенич та інші. Гурт «Молода Просвіта» виконав пісню «Марія» (соло – А. Сіроцінська) та ряд пісень на історичну тематику. Закінчився вечір виконанням «Гімну Молодої Просвіти» та державного гімну. Правління ОО ВУТ «Просвіта» висловлює подяку голові МО ВУТ «Просвіта» ім. Т. Шевченка м. Бурштина О. Чайківському за допомогу в організації приїзду просвітян на захід.

Михайло РУДКОВСЬКИЙ

ДО УВАГИ КРАЯН, ПРОСВІТЯН І ОСВІТЯН!

У понеділок, 11 листопада, о 13.30 пишемо Диктант національної єдності, приурочений святу української мови і писемності.

ЗНАЙ НАШИХ!

ХРЕСТИКОМ ВИШИТА ДОЛЯ

ПЕРЕМОЖЕЦЬ – ПРОСВІТЯНКА

Всеукраїнський парад вишиванок проводиться у Києві уже п'ятий рік. Такі свята, за словами голови оргкомітету Ігоря Добруцького, створюють прекрасну атмосферу щирості, творчого натхнення, радості серед учасників і глядачів.

Цьогоріч для учасників та гостей був парад-конкурс на найкращу чоловічу, жіночу та дитячу вишиванки. У ньому взяли участь біля п'яти тисяч учасників із різних куточків України та з-за кордону. Серед цієї маси учасників-конкурсантів у номінації «Найкраща жіноча вишиванка» за ошатністю, елеґантністю, ориґінальністю мистецького виконання другою визнана вишиванка нашої краянки, народної майстрині, ветерана «Просвіти» Наталії Синиці. Їй вручили Диплом і премію лауреата Всеукраїнського параду вишиванок – 2013.

Наталія Іванівна зі своїми сорочками, рушниками та вишитими сувенірами неодноразово брала участь у виставках, конкурсах у Києві, Івано-Франківську, Чернівцях, Ялті й інших містах. Великий інтерес у глядачів – відвідувачів виставок викликають книжки у вишитих обкладинках у виконанні Наталії Синиці та її доньки Діани.

З приємністю лауреатка згадує свої виставки у Києві. На одній із них з членами Уряду побував голова облдержадміністрації Михайло Вишиванюк. Певна частина урядовців придбали її вишивки, зокрема вишивки «Кобзаря» Тараса Шевченка. Відвідувачі – фахівці та знавці ужиткового мистецтва залишили щирі відгуки.

«Як голова секції науково-практичної конференції, пропоную присвоїти звання «Золоті руки» пані Наталії Синиці за задум, ориґінальні ідеї і їх втілення у виготовленні прекрасних вишиваних суперобкладинок на книги Шевченка та інших діячів України. Щастя, добра, благополуччя.

Вчений, журналіст, продюсер Валентин БУГРИМ, КНУ ім. Т. Шевченка»

«З широко вікритими очима споглядав твори родоначальниці нового жанру вишиванки. Мистецтво мезоліту набуло з легкої руки пані Наталії нового напрямку. Обкладинки-обереги!

Набувайте нових форм, кольорів. Ще більше учнів та послідовників! В академічному мистецтвознавстві чекаю нової сторінки – «Наталія Синиця – майстриня оберегової вишиванки». Довгих років та значущих набутків.

Валерій Анатолійович КРАСИЦЬКИЙ, художник декоративно-ужиткового мистецтва, 12.03.2001 р.»

«Богом даний талант, спрямований не тільки на розвиток естетичних поглядів молоді й дорослого населення, але і на відродження духу української самосвідомості.

Професор фізичного факультету Чернівецького НУ ім. Ю. Федьковича Петро ГОРЛЕЙ, 30.06.2001 р.»

«Вельмишановна пані Наталіє!
Дуже дякую і щиро зворушений.
Вітаю Вас – робите цікаву і гідну справу.

Валерій ШЕВЧУК, 14.09.1998 р.»

«Пані Наталочці признання за відвагу і труд!
Ступаючи у новий світ, шукаючи новаторських доріг мистецькими засобами, збагачуєте неповторний світ!

З любов'ю Дарка РИХТИЦЬКА, письменниця, США, 19.08.2001 р.»

Як ми вже повідомляли, **у номінації «Презентація рідного міста» Івано-Франківськ цього** року **здобув перемогу та 75 тисяч гривень.** Презентація була побудована на основі «гуцульського весілля». Місто на фестивалі представляли трембітарі, народний аматорський ансамбль народного танцю «Карпати» Муніципального центру дозвілля (художній керівник – Георгій Железняк, балетмейстер – Ярослав Семкович, музичний керівник – Петро Якимів), народний аматорський ансамбль народного танцю «Візерунки» Центрального народного дому (керівники – Галина Бай та Петро Нестерук), оркестр народної музики, вишивальниця Наталія Іванівна Синиця та вокалістка Ірина Павлівна Стецько.

Вітаємо! Бажаємо натхнення для подальшої роботи! Було б дуже добре, щоб у різних мистецьких конкурсах (обласних, Всеукраїнських) активну участь брали просвітяни області.

Богдан СУШЕВСЬКИЙ, *просвітянин*

НЕЗАБУТНІ

ЛІТА МИНАЮТЬ... А ПІСНЯ НЕ ВМИРАЄ

Минуло 90 років Дмитрові ЦИГАНКОВУ

Ім'я Дмитра Гнатовича Циганкова, народженого 22 жовтня 1923 у м. Старобільськ Луганської області, педагога (викладача математики, етики й естетики), музиканта – керівника художньої самодіяльності, композитора, поета-пісняра добре відоме на Прикарпатті. Протягом десятків років в українських родинах були і ще й досі є популярними пісні Д. Циганкова «Літа минають», «Понад Прутом моя Коломия» («Коломийський вальс»), «Співай мені про сині гори», «Нагадай, нагадай» та інші. 22 жовтня 2013 року Дмитру Гнатовичу Циганкову виповнилося б дев'яносто.

З нагоди ювілейної дати колектив Івано-Франківського базового медичного коледжу вшанував світлу пам'ять про Дмитра Циганкова, який своєю сумлінною працею протягом більше двох десятків років підносив престиж навчального закладу, сприяв розвиткові музичної та пісенної культури студентів, виховував у них любов до рідного краю, рідної землі, України.

На відзначення 90-річчя Д. Циганкова на фасаді приміщення Івано-Франківського базового медичного коледжу, де Дмитро Гнатович працював викладачем математики й керівником художньої самодіяльності, відкрили й освятили пам'ятну дошку (див. «Галицьку Просвіту», ч. 44).

Відкрив урочистості директор коледжу Володимир Стасюк, депутат Івано-Франківської міської ради п'яти демократичних скликань. В урочистостях взяли участь дружина композитора Дарія Олексіївна з донькою Оксаною та внукою Лесею, студенти і викладачі коледжу, колишні випускники – учасники художньої самодіяльності під керівництвом Д. Циганкова, голова обкому профспілки медпрацівників Надія Берчак, директор департаменту охорони здоров'я облдержадміністрації Роман Мельник, народний артист України Михайло Кривень. Чин освячення здійснив капелан коледжу отець Йосафат Бойко. Після освячення пам'ятної дошки народний артист України М. Кривень виконав пісню Дмитра Циганкова «А я люблю Прикарпаття»…

Урочистості з нагоди відкриття пам'ятної дошки продовжилися в актовій залі, де відбувся святковий концерт за пісенними творами Д. Циганкова. Крім пісень учасники урочистостей мали змогу почути доповідь про життя композитора й побачити слайди зі світлинами вокальних ансамблів та солістів, які свого часу виконували пісенні твори композитора.

Розпочався святковий концерт піснею «Карпатський мій краю» у виконанні хору навчального закладу. Пісня «Не стрічай, не зови» композитора прозвучала у виконанні студентки коледжу Ірини Гладковської. Пісні «Понад Прутом моя Коломия» та «Пісня гір» виконала одна з найактивніших учасниць художньої самодіяльності під керівництвом Д. Циганкова Ніна Бакай, випускниця навчального закладу 1983 року, яка і сьогодні не розлучається з піснею та сценою як солістка й учасниця вокального ансамблю «Квіти ромену» обласного Народного дому «Просвіта». Дівочий вокальний ансамбль коледжу «Лілеї» виконав пісні Д. Циганкова «У милого очі сині» та «Лілеї».

На завершення святкового концерту прозвучали пісні Д. Циганкова «Літа минають», «Співай мені про сині гори», «Завітайте до нас, в Коломию» у майстерному виконанні народного артиста України, професора Прикарпатського Національного університету імені Василя Стефаника Михайла Кривеня. Цього дня учасники урочистостей мали змогу почути лише дещицю із близько сотні пісень, створених композитором. Варто додати, що з лютого 2009-го в навчальному закладі призначається іменна стипендія імені Дмитра Циганкова найбільш активним учасникам художньої самодіяльності. Це штрих до увічнення світлої пам'яті про талановиту людину, яка працювала і творила у коледжі.

Членом «Просвіти» Д. Циганков став у 1989 р. Як просвітянин і керівник художньої самодіяльності своєю активною позицією сприяв пробудженню у студентів почуттів національної гордості за їхню належність до української нації, виховував почуття шанобливого ставлення до багатства музичної і пісенної культури українського народу. Назвемо найбільш пам'ятні події і дати, у підготовці та проведенні яких брав участь Д. Циганков. Це – концерт до 130-ої річниці перепоховання Т. Шевченка в Каневі (травень 1991 року); святкова академія до 50-річчя створення УПА, за програмою якої відбулась зустріч студентів і викладачів із ветеранами УПА М. Зеленчуком, Ф. Володимирським та Р. Вінтоняком. На концерті прозвучали повстанські та стрілецькі пісні (1992); концерт до 125-річчя заснування матірної «Просвіти» (1993); концерт до 180-річчя Т. Шевченка (1994).

Разом зі студентами незабутній Дмитро Циганков пропаґував рідне слово й українські пісні у трудових колективах, серед військовослужбовців, по всій Україні.

Роман МАЛЕЦЬ, *голова осередку «Просвіти» Івано-Франківського базового медичного коледжу*

МАЙСТРИ

Копав, копав криниченьку
У вишневому саду –
Чи не вийде дівчинонька
Рано-вранці по воду…

З народної пісні

ВОДИЧЕНЬКА СТУДЕНЕНЬКА...

«Криницю копати – щастя закликати», – кажуть у Бортниках… За розповідями старожилів, місце на криницю вибирали на Маковея, коли освячували водні джерела, обтикаючи їх голівками маку. Брали два вербові прутики у правицю й перевіряли, якщо роз'єднаються ріжки – можна сміливо копати. Або четверо яєць клали під дерев'яне відро, покриються вранці краплинами роси – теж копай.

Та перед тим, як викопували криницю, як оповідають старожили, відбувалося ритуальне дійство. Коли місяць набирав сили, обрана гуртом жінка кидала туди васильку, найстарший дідусь накривав його капелюхом, «аби нечистий воду не колотив, лихі страсті в чоловікові не будив», чотири ґазди починали з чотирьох кутів копати, відкидаючи глину «на чотири дороги», щоб пересікти хід до неї усіляким руйнівним силам.

Коли капелюх доходив до нори, з якої починала бити вода, у нього клали василько і вивішували на верхівці копиці сіна: «якщо хтось із нечистими помислами прийде до води чи чари схоче на ній зробити, то скільки в сіні трубочок, хай вони навертаються до його голови…»

Наші предки знали, що значить спити з лихої води: людину може крутити, як вихором, або вона може слабнути, як засушений гриб. Отож звертались до оберегів. У викопану криницю кидали хрестик з воску, освячений на Йордан, посипали освяченим маком, «би очі відьми туди не дивилися», перекидали через копанку лушпиння від великодніх писанок.

Коло криниці садили вербу – дерево освячене Богом, щоб несло спокій, рівновагу, благодать. Під вербою – дерев'яна лавка, бо часто прийшовши з коромислом по воду, сідали на розмову…

Не дивися, місяченьку, так файно на воду
Та, як прийду з коромислом, не спий мою вроду...

У народі існувало повір'я: «Як місяць відіб'ється на гладіні води, коли опустиш туди відро, – пошкодить на вроду»

Поволеньки криниці почали з'являтися на обійсті або край двору, аби ними міг скористатися подорожній. Бо пошкодувати святої водички – сльози закликати на вічки… Та й боронь, Боже, щось вилляти чи кинути коло води, чи би вітром від тебе туди задуло, чи дощем принесло – «чекай покари великої, як хмари, тільки хмари розбіжаться, а кара тота і на рід твій ляже».

Ревно оберігалися усі водні джерела, а надто – потічки, що вважалися родовими оберегами.

– Ніхто не наважувався підійти до криниці з нечистим відром, чи у нечистій одежині, чи руки коло неї мити, чи нечисту воду виливати неподалік. І ще, що дивно, – води наносили зранку, зливали у цебрик чи кадубок, би ставало на день, – почуєте від стареньких. Чи не звідти:

Коли піду до керниці – си вберу у коди, –
Би'м не мала від водиці в білім тілі шкоди.
А нім піду до керниці – си вберу в чоботи, –
Би'м не мала від водиці на душі гризоти.

Худобині наливали у дерев'яні жолоби далеко від водоймища, би не осквернила.

Які все, до чого були причетними людські душі, криниці теж мали цілий арсенал повір'їв-намистинок: глину при копанні криниці вивозили на межу, би гналася благодать до господи, як вода плине… Першою старалася спити дівчина, би ніхто її у вірі переломити не зміг.

До новоствореної криниці у перший день по воду могло прийти все село. Ще невідстояної, неочищеної господар наливав у дерев'яні горнята, би ніхто в роді від кольки не вмер. Хто лив її собі на ноги, мочив чоло, скроплював двір – бо вода несла у собі оновлюючу силу.

Згодом довкола криниць зводили гарне цямрення, мовби віддавали пишну дань Божій водичці, без якої не проживеш. Вицяцьковували, вимережували, а на Маковея ще й квітчали пишними букетами, з яких куполами стирчали голівки освяченого, пофарбованого у червоний колір маку, «би кров людська не лилась».

Не допускали до криниць нехрещеного: «Дивись, би жид з твої керниці си не напив, – худібка на падіж піде», – прижилося у Бортниках у народі. Не йшла і породілля, поки годувала неохрещену дитину, «бо вона ще не коло Господа стоїть», не йшла і жінка, коли мала свій час (місячні). Як не було кому спомогти вдома, кричала до сусідки почерез тин, щоб та води принесла…

Прийнято було копати криниці й близько роздоріжжя, у дар добрим людям. Бо хто криницю для громади скопає – його рід Бог оберігає, а хто не одну скопав – Бог по смерті зразу до раю забирав, існує дотепер таке повір'я між людьми…

Минають роки, уже й століття, але звичаї, традиції, повір'я, пов'язані з копанням криниці у Бортниках, передаються як неписані закони від батька й до сина, від дідуся – до онука.

Не перевелися й у селі майстри, які вправно володіють ремеслом копання криниці.

Поведемо розповідь про знаного не тільки у селі, але й на теренах району чоловіка, який копає криниці й славиться повагою серед людей своїм умінням, це Роман Дмитрович Слободян, який народився і живе у с. Бортники. Не одна бортниківська криниця, викопана його руками, напуває своєю джерелицею сільські родини й тамує спрагу подорожніх.

Роман Дмитрович має ввесь робочий реманент для копання криниці. А це лопата, мотузка, відро, ролька для витягування нагору глини. А також пан Роман починає свою роботу з великою вірою і ця віра додає сили й наснаги у нелегкій роботі. А робота майстра з копання криниці є нелегкою і небезпечною, бо все робиться вручну.

З прогресом техніки у сучасному світі винайшли спеціальні машини, які копають криниці, але у Бортниках і досі старожили вірять і запевняють, що солодша вода з криниці, яку викопали людські руки, на відміну від тої води, яка набрана з криниці, викопаної технікою…

Знаковим є те, що бортниківський майстер пан Роман Слободян у своєму житті викопав уже понад півсотні криниць, хоч за віком він ще молодий… Такою людиною гордиться сільська громада, бо не у кожному селі тепер є майстер, який володіє ремеслом копання криниці…

Криниці – це джерело людського життя і джерело усього життя на землі…

Кринице, криниченько, чиста джерелице,
Напувай же рід увесь наш
І нашу землицю…

Оксана ВАТИЛІВ, *вчителька початкових класів с. Бортники Тлумацького району*

ЖИТТЯ ОСЕРЕДКІВ

Голинські просвітяни втринадцяте здобули Кубок спортивного турніру пам'яті Стебельських

ПРИКЛАД НЕСКОРЕНИХ КЛИЧЕ ДІЯТИ

Виступає Лідія Стебельська

У селі Голинь відбувся XIII спортивний турнір пам'яті Стебельських, організований голинським осередком «Просвіти». Він зібрав спортсменів із різних міст і сіл Івано-Франківщини – Долини, Вигоди, Болехова, Калуша, Рожнятова, Перегінська, Брошнева, Новиці, Кадобни, Пійла, Кропивника.

З вітальним словом до спортсменів та уболівальників звернувся голова голинських просвітян Микола Солдат, який наголосив на важливості правильного розуміння українського націоналізму як інструменту самореалізації нації, збереження історичної пам'яті, наголосив і на тому, що завдяки таким відданим синам і дочкам України, як Стебельські, маємо нині волю і незалежність, а учасникам спортивних баталій побажав яскравих перемог.

Оксана Тебешевська, голова Калуської районної організації ВО «Свобода», яка також долучилася до організації, проведення та формування призового фонду турніру, передала вітання учасникам змагань від народного депутата України Олександра Сича, розповіла про патріотичну галицьку родину Стебельських, зокрема леґендарного командира УПА Степана (псевдо – Хрін), який народився 18 жовтня 1914 року в Голині й загинув у боротьбі за волю України. «Стебельські, – зазначила націоналістка, – належали до тих, хто не «дозволив плямувати» честі української нації, хто зберіг її обличчя і велику славу. Треба не тільки пам'ятати про них, а й діяти, як вони, не дати кремлівським прислужникам, які зараз при владі, знищити Українську державу, знищити наші споконвічні цінності. Пам'ять про Героїв – одна з визначальних рис нації, основа нашої духовності».

Вихованці О. Тебешевської – молоді просвітяни села Роман Гладенький, Михайло Баран, Андрій Яцук, Діана Павлів, Анжела Шевчук, Тетяна Дубина, Ольга Конєвич, Ліля Ляхович, Іван Мазурик, Катерина Носенко, Василь Локатир – розгорнули перед присутніми ще одну сторінку життя і діяльності славної української родини, запалили свічки біля погруддя Степана (Хріна), яке височить на подвір'ї місцевої школи.

На запрошення організаторів на турнір прибула гостя зі Стрия, донька Романа (рідного брата Степана) Стебельського Лідія, яка подякувала всім, хто долучився до проведення турніру, й передала грошові призи для переможців від доньки командира Хріна Лілі, яка зараз мешкає в Чикаґо.

А далі були безкомпромісні й захоплюючі поєдинки 120-ти учасників змагань із п'яти видів спорту.

Із волейболу перше місце виборола команда «Нафтохімік» із Калуша, друге – команда з села Кропивник, третє – калуська команда «Бізнес».

У змаганнях з настільного тенісу перші місця посіли Іван Тимчишин і Сніжана Ґрещук (Калуш), другі – Петро Мазурик і Галина Паньків (Голинь), треті – Станіслав Головчак (Новиця) і Леся Підлетейчук (Кропивник).

У змаганнях із гирьового спорту найсильнішим був Василь Зубрицький (Кадобна), другим – Іван Мазурик (Голинь), третім – Василь Булавинець (Кадобна).

На першій сходинці п'єдесталу у змаганнях шахістів – майстер спорту міжнародного класу Петро Голубка (Вигода) й Галина Шевчук (Калуш), на другій – кандидат у майстри спорту Михайло Кепещук (Долина) й Анастасія Мокрецька (Калуш), на третій – Олександр Безус (Болехів) і Юлія Журба (Калуш).

Серед шашкістів найсильнішими були Степан Сондей (Калуш) і Оксана Тебешевська (Голинь), другими – Володимир Лисяк (Перегінськ) і Леся Підлетейчук (Кропивник), третіми – Василь Паньків (Брошнів) і Тетяна Дубровна (Голинь).

У загальнокомандному заліку першими знову були голиняни. Вони втринадцяте здобули Кубок турніру. На другому місці – калуська команда «Нафтохімік», а на третьому – спортсмени з села Кропивник.

Переможці нагороджені медалями, грамотами і грошовими призами.

Організатори змагань запросили всіх на XIV турнір і подякували спонсорам за надані кошти для проведення чудового спортивного свята.

Катерина НОСЕНКО,
член «Молодої Просвіти» с. Голинь

НАШІ ТАЛАНТИ

МАРІЧКА ЧАБАН: СУЧАСНА І ПОПУЛЯРНА

Її твори виконують професійні відомі в світі хорові колективи – Київський академічний камерний хор «Хрещатик» і Київська муніципальна академічна чоловіча капела ім. П. Ревуцького, її творами відкривають Міжнародні музичні фестивалі, в її творчому доробку вже більше сорока пісень, більше десятка обробок народних пісень, варіації для фортепіано, флейти, віолончелі, кілька сонат. До речі, соната g-moll у трьох частинах для скрипки (яку виконувала відома скрипалька Любов Литвинчук) і форте класу (виконувала сама авторка) прозвучала 14 жовтня у концертній програмі: класики та сучасники у Івано-Франківській філармонії. Їх схвально прийняли шанувальники й поціновувачі музики.

А народилась, навчалась, почала творити музику з чотирирічного віку Марічка Чабан в Івано-Франківську. Мати, пані Ірина, вчитель музики в ДМШ № 3, сприяла розвитку даного Богом таланту. Дитяча музична школа № 2 і прекрасний педагог Ярина Затварська-Курило, перші концерти, перше виконання власних творів, пісенні конкурси, конкурси композиторської майстерності та сучасної духовної пісні, де виступала як виконавиця власних пісень, – такий шлях дівчини.

Після закінчення школи вступає до ДМУ ім. Д. Січинського, де вдосконалює гру на фортепіано у педагога Тетяни Гончар, концертмейстерство – у Лідії Свистун, бере уроки композиторської майстерності. По закінченні вступає до Київської національної музичної академії ім. П. Чайківського в клас заслуженого діяча мистецтв, лауреата державної премії ім. Т. Шевченка, професора кафедри композиції Ганни Гаврилець (до речі, нашої знаменитої землячки). Зараз навчається на четвертому курсі, працює над новими творами, готується до випускних іспитів та авторського концерту.

Талант, як кажуть у народі, – це всього багато. Так і Марічка: окрім композиторських вокальних здобутків, вона пише ще й вірші, багато з них стали піснями, а ще думає про написання мюзикла, опери, симфоній. Хай Господь дає таланту, здоров'я для здійснення всіх мрій. Успіхів тобі, Марічко.

Любов ЗОРІНА

НАВІЯНЕ

БУЙСТВО ДУМКИ І БУТТЯ

Минулого року в Івано-Франківському видавництві «Місто НВ» вийшла, як на мене, цікава книжка – «Стихія води і грому». Про що свого часу повідомляла «Галицька Просвіта». Це художньо-документальна повість про повінь у Карпатах влітку 2008 року. Вважаю книжку своєрідною енциклопедією про тих липневих п'ять днів і ночей, як сказано в анонсі, «…коли гуцульську землю мордувала стихія – чорними водами, вогняними блискавицями й гуркотливими громами». Бо про руйнівні повені в Карпатських горах 1927 і 1969 років ми не маємо такої повної друкованої інформації, якої так бракує для вивчення теперішнім поколінням.

Читаєш книжку і не здогадуєшся, що її автор – не корінний гуцул, а покутянин Василь Нагірняк, який зумів полюбити красуню-гуцулку з її місцевою говіркою і традиціями.

Словом, талановитий журналіст В. Нагірняк продовжує творити «Історію Гуцульщини», яку започаткував його земляк із Наддністров'я – славетний етнограф Володимир Шухевич ще сто років тому.

Добре кажуть, що зайшла людина здатна бачити значно більше як тутешня. Здається, що Василь торує гірські плаї й знаного гуцулознавця-«чужинця» – вчителя з Тернопілля Михайла Ломацького.

Ось як пише автор у одному з розділів книжки: «Першими прийняли удари грому й блискавиць відважні гуцули-вівчарі на смарагдових полонинах. Під самісіньким небом. Перед самим Господом, який усе те бачив – і боронив, як міг, господарів високогірних пасовищ від нечуваної біди…»

Книжка читається легко, рядочки за рядочками протікають як з вершин потоки, очі ніби з повеневою швидкістю забігають наперед, щоб скоріш дізнатися про примхи розлюченого повноводного Черемоша, якому тепер все можна, бо має незбагненну силу.

Недарма в передмові відомий письменник – Шевченківський лауреат Михайло Андрусяк із Коломиї зазначає: «Книга Василя Нагірняка «Стихія води і грому» написана на високому професійному рівні у літературно-художньому стилі. Проілюстрована повеневими світлинами, що підкреслює її історичну цінність. Вона є своєрідним літописом Гуцульщини…»

Василь ЛЕВИЦЬКИЙ, *лауреат обласної просвітянської премії імені Марійки Підгірянки, науковий працівник Музею Марійки Підгірянки*

ЛЮБИ І ЗНАЙ СВІЙ РІДНИЙ КРАЙ…

КАЛЕНДАР ПРОСВІТЯНИНА

ЛИСТОПАД

(Закінчення, Поч. у № 44)

21 ЛИСТОПАДА

Собор архістратига Михаїла.

135 років від дня народження **Миколи Лепкого** (1878–1945), вчителя української мови в гімназії м. Станіслава (тепер – м. Івано-Франківська), голови станиславівської «Просвіти» (1918 і 1941 р.), брата Б. Лепкого.

23 ЛИСТОПАДА

День пам'яті жертв голодоморів та політичних репресій в Україні.

120 років від дня народження **Миколи Сеньковського** (1893–?), офіцера Армії УНР, фотомитця, художника, який деякий час жив у Косові.

24 ЛИСТОПАДА

80 років від дня народження **Василя Гречаника,** вчителя-економіста, фінансиста, професора Івано-Франківського інституту права, депутата обласної ради (1994–1998), просвітянина, уродженця с. Угорники Івано-Франківської міськради.

25 ЛИСТОПАДА

Священномученика Йосафата, архієпископа Полоцького.

26 ЛИСТОПАДА

85 років від дня народження **Оксани Ганушевської-Пиріг,** активістки «Просвіти», «Союзу українок», багаторічної учасниці хору «Берегиня», уродженки с. Угорники Івано-Франківської міськради.

27 ЛИСТОПАДА

150 років від дня народження **Ольги Кобилянської** (1863–1942), української письменниці, яка часто бувала на Прикарпатті.

90 років від дня народження **Софрона Мудрого,** церковного діяча УГКЦ, доктора богословських наук, єпископа-емерита Івано-Франківської єпархії УГКЦ, автора багатьох праць з історії Церкви.

55 років від дня народження **Євгена Антоновича,** громадсько-культурного і просвітянського діяча, одного із засновників Івано-Франківського МО ВУТ «Просвіта», викладача Івано-Франківського пединституту, уродженця м. Долина.

28 ЛИСТОПАДА

75 років з дня розстрілу у Медвежегорську (Карелія) **Василя Дем'янчука** (1897–1938), мовознавця-славіста.

70 років з часу **розстрілу німецькими фашистами в с-щі Ворохта 10 українських патріотів-просвітян.**

29 ЛИСТОПАДА

125 років від дня народження **Михайла Вахнюка** (1888–1976), посла до польського сейму, поручника УГА, уродженця с. Русів Снятинського району.

30 ЛИСТОПАДА

125 років від дня народження **Станіслава Вінценза** (1888–1917), польського письменника, етнографа, філософа, автора тетралогії «На високій полонині» (1936) про життя і побут гуцулів, уродженця с. Слобода Рунґурська тепер с. Слобода Коломийського району.

Підготував ***Петро АРСЕНИЧ***

РАДЯНЩИНА

ДВАНАДЦЯТЬ АТРИБУТІВ ЯК ОЗНАКА РАДЯНСЬКОЇ ЛЮДИНИ

1. Авоська

Плетена зі шнурків господарська сумка, відрізнялася компактністю в складеному вигляді й величезною вантажопідйомністю – витримувала до 15 пляшок горілки. Своєю назвою зобов'язана естрадній мініатюрі Володимира Полякова у виконанні Аркадія Райкіна: «А це авоська. Авось-ка я щось в ній принесу». Її вивішували за вікно в зимові місяці з продуктами, і вона виконувала роль морозильника.

2. Автомати з газованою водою

Вони були в значній кількості в усіх містах СССР. Обов'язковий додаток – гранчаста склянка в мийці, що працює при натисканні. Вода з сиропом коштувала 3 коп.

3. Бочки-причіпи з квасом

Були обов'язковим атрибутом усіх культурно-масових заходів в СССР у теплі пори року. Склянки, також гранчасті, мила продавчиня. Маленька (0,25 л) коштувала 3 коп., більша (0,5 л) – 6 коп. У південних містах із таких бочок продавали вино.

4. Гранчаста склянка

Перша партія класичних гранчастих склянок була запропонована відомою радянською скульпторкою Вірою Мухіною, виготовлена 11 вересня 1943 року. Склянка повинна була мати функціональне й ідеологічне навантаження. Її шістнадцять граней символізували 16 республік, а обідок – Радянський Союз, що об'єднував їх. Якщо рідину наливали до обідка, в склянку поміщалося 200 грамів. Якщо до краю – 250 грамів.

5. Калоші

Накладки на взуття для оберігання від вологи й бруду. Верх – чорна блискуча ґума, всередині – байкова підкладка малинового кольору. Натягались на валянки і шкіряне взуття. Були спеціальні калошні букви – металічні знаки, які прикріплялися до підкладки калош, щоб не сплутати з чужими в гостях або в театрі.

6. Кип'ятильник

Компактний електроприлад для приготування кип'ятку під час відрядження або відпочинку з відривом від дому. Були маленькі, розраховані на гранчасту склянку, і великі – для відра. З допомогою кількох відер кип'ятку можна за годину–півтори приготувати цілу ванну гарячої води.

7. Кирзові чоботи

Взуття з бавовняної тканини зі спеціальним просоченням штучним каучуком. Технологія була запропонована на початку Другої світової війни радянськими вченими Хомутовим і Плотніковим, коли для Червоної армії не стало шкіри для чобіт. Відтоді випустили 150 мільйонів пар кирзових чобіт. Ці чоботи досі використовуються в російській армії.

8. Махорка

Особливо міцний і непримхливий різновид тютюну. В СССР її вирощували як на приватних ділянках, так на державних у промислових масштабах. Продавалася як на ринках на вагу, так у магазинах в розфасованих пачках. Випускалися і дешеві папіроси «Махорочні» за 4 коп.

9. Машинка для підняття петель

Простий пристрій, який допомагав радянським жінкам економити на панчохах, які були дуже дефіцитні. Для ремонту цих виробів використовували лак для нігтів або клей.

10. Рахівниці

«Російський комп'ютер», багаторічний інструмент усіх радянських бухгалтерів. Рахівники старого гарту ще в кінці XX століття тримали рахівниці на своїх робочих місцях на випадок виходу з ладу калькулятора.

11. Тілогрійка – куфайка

Довгий час чорна, синя або зелена бавовняна куртка на ваті була масовим одягом у країні. Її носили робітники і колгоспники, солдати і офіцери, туристи і городники. В новеньких тілогрійках франтували навіть радянські лідери на зимових мисливствах у Завидові. Тілогрійка і тепер в попиті, особливо на будівельних майданчиках.

12. Ушанка-сибірка

Найпоширеніший народний головний убір: пижикові й норкові ушанки носило начальство, кролячі – прості громадяни, цигейкові – військові, на «риб'ячому хутрі» – зеки. На цивільних громадян ушанки прийшли з Червоної армії, а туди – з радянсько-фінської війни. Через практичність досі використовується в російській армії.

Подав ***Степан ҐЕНИК,*** *професор*

ВАРТО СПРОБУВАТИ

МЕД І КОРИЦЯ – ЗДОРОВ'Я ДЕЩИЦЯ

Хвороби серця. Щодня їжте на сніданок хліб, намащений замість джему пастою з меду і пудри кориці. Це знижує рівень холестерину й рятує від інфаркту. Навіть ті, хто його переніс, можуть уникнути повторного.

Підвищена стомлюваність і слабкість. Щоденне вживання 1/2 ст. ложки меду з додаванням кориці в склянці води (зранку натщесерце і після полудня, приблизно о 15.00) підвищує життєві функції організму.

Артрит. Щодня вранці й увечері випивати склянку теплої води з двома чайними ложками меду і 1/2 чайної ложки кориці. Реґулярне вживання виліковує навіть хронічний артрит.

Холестерин. Вживання 2 ст. ложок меду і 3 ч. ложок кориці, змішаних із 2 склянками теплої води, зменшує рівень холестерину в крові на 10 відсотків протягом двох годин. Вживання суміші тричі на день приводить у норму холестерин навіть у хронічно хворих. Люди, які щодня їдять мед у чистому вигляді також менше скаржаться на підвищений холестерин.

Імунітет. Щоденне вживання меду й кориці зміцнює захисні функції організму і захищає від бактерій та вірусів, посилює здатність лейкоцитів чинити опір бактеріальним та вірусним захворюванням.

Цистит. Вживати 2 ст. ложки кориці і 1 ч. ложку меду, розмішавши в склянці ледь теплої води. Це знищує інфекції сечового міхура.

Випадання волосся. Втирати в шкіру голови пасту із суміші розігрітої оливкової олії, 1 ст. ложки меду, 1 ч. ложки кориці перед миттям голови (на 15 хв.). Потім промити волосся ледь теплою водою. Навіть п'ятихвилинної маски достатньо, щоб був помітний ефект.

Грибок шкіри і нігтів. Суміш меду й кориці (у рівних кількостях), нанесена на уражені частини шкіри та нігтів, виліковує грибок та інші види шкірних інфекцій.

Вугрові висипання. Пастою із 3 ст. ложок меду й 1 ч. ложки кориці змащувати прищики перед сном і змивати наступного ранку теплою водою. За два тижні прищики зникнуть повністю.

Відчуття важкості в шлунку. 1/2 ч. ложки пудри кориці, посипаної на 2 ст. ложки меду, яку вживають перед їжею, знижує кислотність і допомагає перетравлювати найважчу їжу.

Метеоризм. Мед із корицею зменшує здуття шлунка.

Застуда і грип. Вживати 1 ст. ложку теплого меду з 1/4 ч. ложки кориці тричі на день. Це виліковує кашель, застуду й очищає носові ходи.

Болі при остеохондрозі та забитті. 1 ч. ложку кориці ретельно розмішати з 1 ст. ложкою меду. Нанести легкими масажними рухами на болюче місце, вкрити як компрес. Знімати, коли сильно пече.

Для довголіття. 1 ст. ложку кориці заварити в трьох склянках води, охолодивши додати 4 ст. ложки меду. Пити 1/4 частини 3–4 рази на день. Зберігає шкіру свіжою і м'якою, затримує старіння.

Зібрав ***Михайло РУДКОВСЬКИЙ***